

SZAKOLCZAY LAJOS*

LILJOM AZ ÉJSZAKA HOLDUDVARÁBAN

Rózsássy Barbara költészetéről

ARózsássy Barbara-vers egy *suhanás*, mint amikor a fecske léglökéses szárnyát belefűrja az égbe. Egy pillanat, s ott van, egy pillanat, s másutt. Ha talpad bírja az országút kövezetét és porát, nyomába eredhetsz, de mire utolérnéd, már nincs sehol.

Pontosabban ott van, rejtőzködő nyíltsággal, ahol saját érzésvilága, az univerzumot bekalandozó tekintete szerint lennie kell. A földön és az égben, a ma tegnapiján és az idő lovát – test a testhez – megülve a feledhetetlen reneszánszban.

Itália, embereivel, titkaival, szerelembölcsőt ringató – a kimondhatatlanban való megmerülésre ösztönző – mosolyával maga a kenyér. Az édes, a keserű, a napfényel perzselő, a holdsarlóval eszünkbe vágó. Figyelmeztetése: ébredj fel!, ébredj magadra!

Dúdolja, érzékszerveinket megbizsergetve, *hallhatóan* a zenét. A muzsikát, amelyben Dante, az éjszaka lovagja nem vándorköszörűs, hanem az érzések mélybe merülő tábornoka.

Nem neki kell, jóllehet alkalmas volna rá – ne lepődjünk meg az időutazáson – Mantegna keresztjének ácsolatát lecsiszolnia, hiszen bűnbocsánatunk okán mi fektetjük a Megfeszítettet patyolatágyba. Ám pokoljáró, szemet tüzesítő szerelmével – évszázadok nőit megrészegető zord, égzengéses *eleganciájával* – magához vonz mindent: azt is, aki a biblikus énjét letagadja, s azt is, aki maszkváltogató nyíltsággal az erotika tengerén kíván hajózni.

Felzabálja az *álmódost*, nem másért, hogy az *belakja*. Életelixír a magány szerelemcsutakján ülő nő efféle viszonzása. Beatriceként meggyullad a teste olyannyira, hogy felperzseli a Hold-árkot, csillagszeművé teszi az éjszakát.

A Rózsássy-vers ebben a sejtelemben érzi jól magát.

A magyar lírában nincs még egy olyan nőköltő, kozmikus és valódi szerelemre szomjazó, aki ennyire tudja, érzi a titok – énünk körülfonta *édes* rabláncának – kibeszélhetetlen szorítását. Mert kibeszélhetetlen, ki kell beszélni, élvezhetővé kell tenni.

Ha kell maszkos körtáncos – aki a lépéseket testvidámító gesztusként érzi, a Tenger körültáncolásával –, ha szükséges a fátyol fellebbentésével.

Éjszakai tárlat? Éjszakai ébredés!

A nyújtózó, a csillápihatatlan vágyát kozmikus szerelembe burkoló hölgy maga a költészet.

Tisztaságával végigseper mindeneket – lilium az éjszaka holdudvarában. ♦♦

* Szakolczay Lajos irodalomtörténész, március 15-e alkalmából, Áder János köztársasági elnöktől Széchenyi-díjat vehetett át a Parlamentben.

RÓZSÁSSY BARBARA

KÉSHEGY-ÉLŰ CSENDEN

Még ülsz a kiürült színházban.
Mint legördült függöny, ha szembenéz,
úgy terít sűrű fátylat
szemedre lassan a messzeség.

Táguló pupilládba tüvel
bekarcolódik a távol.
De milyen magányban tűnsz el,
ha a régi lankákról hiányzol?

Milyen pasztellt fest perced,
ha sűrű olaján az éjnek,
mint elakadt lemez, serceg
feketén barázdáló fényed.

Végül a sötétből kitoról,
hogy arcodat ne lásd többé,
fároszát úsztató kikötőd
a hajnallal válik köddé.

– Hol régen már jártál egyszer:
szemed mélyzöld vizét kítárva
úgy hitted, te vagy a tenger,
s te lehetsz Ararát bárkája.

Hogy oda tartozol, még hihetnéd?
– Megvadult inga, leng a bárd,
torkodat metsző hidegség:
perced, a gyilkos, visszaránt.

Vers, most annyira kellesz.
Nincs többé ez a színház.
Rossz burok, reped a jelmez
– milyen póre, akit így látsz.

Én neked adom minden csontom,
nem csak a húst, lüktető vérem,
én vagyok, ki belőled kibontom
új vitorlámat a szélben.

Kalóz a tenger köde alatt,
hogyha törvényed úgy kívánja;
háromszor megtagadom magamat,
csak hátadon vigyél a Golgotára.

Mert egyedül hozzád tartozom.
Ebben a késhegyélű csendben,
szögekből ácsolt színpadon,
deszkányi föld, tarts meg engem.

KÓRHÁZ

Porlik a sötétség érfala.
Ha nem szólsz, én nem tudok beszélni,
csak lüktet bennem az éjszaka.
Lélegeztess vers, cserélj ki!

Itt leltem magam a kórház
elhagyatott hidegében,
hol infúzióm, e poráz,
vénásan adagolja mérgem.

S hol az álom – ha jönne is,
csak patadobogás a pusztán,
ló nélkül ahogy egyre visz –
öntudatlan hull rám.

Mert torkomba félig bedagadt,
szárad az esti nyugtató,
csak köhögöm a szavakat,
pedig most szólni volna jó.

Még sokkal több van, mit elmondanék,
mielőtt asztalra tesznek, fehéren,
fönt a műtő hideg neonja ég,
s jön, szikével, sebészem.

Szólítanak, kérdik nevem,
látom: az a száj mozog,
s már zúgat tengered, éterem,
habár még visszszámolok...

Majd ágyam a hullámzó kábulat
még súlytalan lebegve tartja.
– Rajta a testem... Csak bábu az,
s halálom vetett partra?

Vagy mezítláb járok épp víz felett?
Lehetnék akár pára is...
– Csontváz nélkül így lebeg,
kit Isten kibontott szárnya visz.

Hát szólj, lámpásod fejemnél gyűjtsd ki,
vagy párnámon tüzed, ha csak így lehet!
Ég magasáig segíts felhúzni
szívdobogásból újra az életet!

**SŰRŰ,
SÖTÉTLŐ KOZMOSZ**

I.

Most minden máshogy van kinyílv,
lebegtet új világot,
zöldell az érett szilva,
kékek a búzagalászok.

Ha zúg a tél harangja,
ne higgy a szóbeszédnek,
madár híz színaranyba.
Habár ma hófehérek

a háztetők fölöttem,
s a messze nyúló utcák
– te meztelen fűröd meg,
míg vízesése hull rád,

alád csobog az ének.
– Folyóm, ma úgy szaladhatsz,
medred utol nem érhet,
engedlek, ússz, szabad vagy!

II.

De nem csak sárga és kék van.
Mögötted szállva pernye
– visszahúzna már négy évszak
a fölégetett kertbe.

S mi föld alá került egyszer,
bomlik alul a mélyben
– jót s rosszat kioldó vegyszer
kúszik a hársfakérgen.

A hársfa, az volt otthonod,
zöldjében csönded kivirágzott.
Most aláhulló lombburok
várja, hogy köréd zárod.

Romjain néma ház lapul,
múltad levert lakat.
– Jönnél-e még, lomb, ártatlanul,
ölelni velem magad?

III.

Sűrű, sötét enyved tinta,
s pergamen legyen a bőröm,
zúgásod, hárs, magamba szívva,
légy fölöttem forgó földgömböm.

Sűrűsödj, sötétlő kozmosz,
lüktessél ereimben,
muzsáj a hársfalombos
holnapom belevinnem,

s körben a búzagalászsor
sárga fejét csupa kékkal...
– Éveket adna nyarából
rédje előtt, aki térdel.

ÉVSZAKOKRÓL ÍRNI

Jobb lenne most a nyárról írni:
síned arany vonatján utazom,
fény, ahogy fák közén megnyílik,
kítáruna előttem lugasod.

De hül füledd évszakom kopárra,
e csupasz lombokat ha nézem,
már zörgő testük csontvázmagánya
bennem kerekülő egészem.

Mégis ez ősz, tél szeret engem.
– Mit számít, ha tavaszod kinőtted?
Végül minden évszak veled egy lesz,

s együtt jártok elnyűtt cipődben.
Míg – madarad – körözve verdes
kalickából szabadult időtlen.

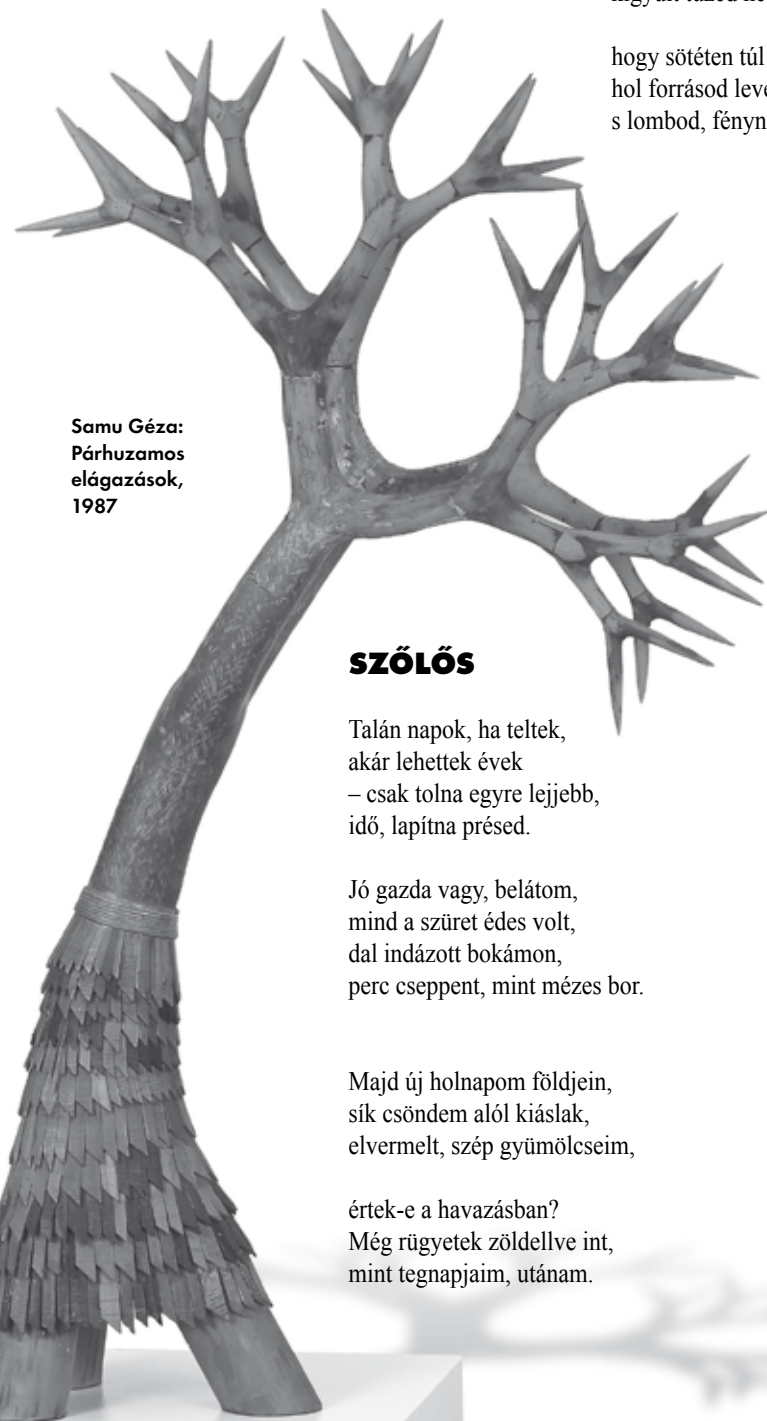
BELESZÖHET

Ha az árnyak addig nőnek,
míg maguk lesznek a tisztás,
mily sötétült földön döngnek
a színiük taposó csizmák?

S miféle vadászat hajszol?
Iszony sem tartja vissza,
ki az árnyak között trappol,
önnön vérét is megissza.

Mondd, szemedbe beleégve,
hordod-e még Nap sugarát,
kigyúlt tüzed heve éltet,

hogy sötéten túl odaláss,
hol forrásod levegőztet,
s lombod, fénynek, beleszöhet!

Samu Géza:
Párhuzamos
elágazások,
1987

SZŐLŐS

Talán napok, ha teltek,
akár lehettek évek
– csak tolna egyre lejjebb,
idő, lapítva présed.

Jó gazda vagy, belátom,
mind a szüret édes volt,
dal indázott bokámon,
perc cseppent, mint mézes bor.

Majd új holnapom földjein,
sík csöndem alól kiáslak,
elvermelt, szép gyümölcsseim,

értek-e a havazásban?
Még rügyetek zöldellve int,
mint tegnapiam, utánam.